

до умов освітньо-виховної роботи дошкільних закладів м. Слов'янська Донецької області. Кількісний аналіз результатів дозволив дійти висновків про те, що діти в більшості мають середній та низький рівень володіння обчислювальною діяльністю.

Метою формуючого етапу було створення психолого-педагогічних умов для підвищення ефективності розв'язування дітьми старшого дошкільного віку обчислювальних задач. Були визначені такі умови:

- пошук самостійного розв'язання задачі з актуалізацією раніше одержаних знань;

- пошук розв'язання задачі на основі аналізу умови (змісту) задачі, виділення «частина - ціле» з подальшою аргументацією розв'язання.

Основним принципом успішного розв'язання арифметичних задач ми вважали особистісно-орієнтований підхід.

На основі проведеного контрольного етапу експерименту зробили висновок про те, що завдяки спеціально створеним педагогічним умовам в освітньо-виховному процесі значно підвищився рівень розв'язання обчислювальних задач дітьми старшого дошкільного віку.

Результати контрольного експерименту показали, що таких дітей, які застосовують інші типи співвіднесення, а не тип "Об'єкти і дії в їх взаємозв'язку", стало менше. Збільшилась кількість дітей, які розв'язують арифметичні задачі на середньому і високому рівні успішності.

Результати, які ми отримали в ході дослідження підтвердили гіпотезу і основні положення, які треба було пояснити. Дітям старшого дошкільного віку повністю доступне засвоєння певних загальних способів математичних знань. Діти, виділивши відношення "рівняння-нерівність", "частина-ціле", усвідомлено застосовують їх при розв'язанні конкретно предметних і арифметичних задач. Використовуючи спеціальні вправи, можна сформувати типи співвідношення, які забезпечать високий рівень успішності розв'язання арифметичних задач.

В.В. Федорчук

МУЗИЧНЕ ПІЗНАННЯ В КОНТЕКСТІ ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Традиційна педагогічна освіта не відповідає повною мірою вимогам гуманізації та гуманітаризації, демократичного стилю спілкування, активізації творчої ініціативи та потреби самовираження кожного суб'єкта навчально-виховного процесу. У музичній педагогіці реалізація зазначених ідей пов'язана з необхідністю переосмислення сутності музично-пізнавальної діяльності, яка є основою прилучення учнів до цінностей мистецтва та лежить в основі усіх видів музичної діяльності.

Передова педагогічна думка, спираючись на ідеї гуманізації та особистісно зорієнтованого навчання, трактує музично-пізнавальну діяльність як свідомий, активний, співтворчий, глибоко особистісний процес, як осягнення глибинної сутності музичного твору. Сприймання об'єктивної звукової форми зумовлює народження ідеальної сутності музики в свідомості людини. Цей процес, зумовлений індивідуально-типологічними, психологічними особливостями сприйняття, вимагає залучення особистого внутрішнього світу, минулого досвіду реципієнта.

Цілеспрямовану, послідовну переорієнтацію музичного викладання на нові, пріоритетні напрямки розвитку слід розпочинати з початкової школи як першої сходинки в структурі загальної середньої освіти. Саме молодші школярі відрізняються особливою сензитивністю, безпосередністю сприймання і реагування, відсутністю стереотипів. Крім того, перевчати по-новому вже сформовану особистість завжди важче, а знання й навички, закладені у цьому віці, запам'ятовуються найміцніше. Тому актуальним, на нашу думку, є питання розробки змісту, форм і методів музично-пізнавальної діяльності на уроках музики в молодших класах.

Особистісне пізнання музики ґрунтується на ідеях гуманістичної психології, феноменології, герменевтики, прагматизму. Вони допомагають розкрити сутність розуміння, осягнення музики як такої, що залежить від розвитку творчої самостійності реципієнта, його здатності до особистісного тлумачення художніх образів, нестандартного розв'язання проблем музичного пізнання. При цьому реципієнт спирається не на зовнішні показники музичного твору, а на особливості власного внутрішнього світу.

Основним психологічним механізмом музичного пізнання є рефлексія. Заохочення до рефлексивної діяльності сприяє кращому, повнішому, усвідомленішому розумінню людиною своїх почуттів, емоцій, психічних реакцій, викликаних музикою. В ході рефлексивного пізнання музики музичний текст і переживання слухача гармонійно поєднуються, завдяки чому реципієнт має змогу краще зрозуміти й інтерпретувати образний світ музики.

Рефлексивні процеси особистості відбуваються подумки, як внутрішній діалог. Розвиток здатності до внутрішньодіалогової рефлексії сприяє осягненню людиною глибинної сутності музичного мистецтва, а також реалізації суб'єкт-суб'єктних відносин, діалогової взаємодії в реальному спілкуванні.

Запропонована нами методика організації музично-пізнавальної діяльності містить три етапи: 1) відчуттєво-моторний, 2) оцінювально-аналітичний, 3) індивідуально-синтетичний. На першому етапі відбувається первинне ознайомлення з музичним твором, його сприймання, а також вираження своїх безпосередніх вражень вербальними та невербальними засобами. Метою цього етапу є: навчити учнів емоційно, безпосередньо реагувати на музику, переживати її; розвивати особисті смаки, уподобання на різноманітних музичних зразках.

На другому етапі здійснюється аналіз особистісних висловлювань і самовиражень. На цьому кроці сприйняття музики відбуваються сфокусовані роздуми над сприйняттями і почуттями. У цей же час можливою і бажаною є поява формального аналізу. Але він відрізняється від традиційного тим, що його "знахідки" взято не з книг чи слів учителя: вони перебувають на межі особистісних чуттєвих переживань та суджень із питань музичної теорії.

На третьому етапі учні співставляють свої первинні враження, відчуття й переживання, що виникали при первинному сприйманні, з виявленим розмаїттям виражальних засобів. При цьому вони спираються на особисті музичні переживання, асоціації, образні уявлення, що виникали в їхній свідомості.

Використання цієї методики, на наш погляд, дозволяє реалізувати основні принципи особистісно зорієнтованого підходу на уроках музики, переосмислити суть музичного пізнання та сприяє формуванню у підростаючого покоління особистісних рис, необхідних в сучасному суспільстві.